

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Портного Євгена Володимировича
«Формування організаційно–економічного механізму інноваційної
діяльності аграрних підприємств»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дослідження

Актуальність теми «Формування організаційно–економічного механізму інноваційної діяльності аграрних підприємств» обумовлена глибокими трансформаційними процесами, що відбуваються в аграрному секторі України в умовах глобалізації, цифровізації, кліматичних змін, воєнних загроз та нестабільності ринкового середовища. Аграрна галузь, залишаючись одним із ключових секторів національної економіки, водночас є найбільш вразливою до зовнішніх і внутрішніх ризиків. Підвищення ефективності агровиробництва, його стійкості до деструктивних впливів, зростання конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках неможливе без активного впровадження інновацій. Інноваційна діяльність стає критично важливим інструментом модернізації аграрного виробництва, інтеграції до міжнародних аграрних ланцюгів, забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Водночас на практиці інноваційний розвиток в аграрному секторі характеризується фрагментарністю, обмеженою залученістю підприємств до інноваційних процесів, дефіцитом фінансових ресурсів, відсутністю системного управління, низьким рівнем взаємодії з науковими установами та інституціями підтримки. Досі відсутній уніфікований, адаптивний і ефективний організаційно–економічний механізм, що забезпечував би

координацію інноваційної діяльності на рівні підприємства, сприяв би інтеграції інновацій у виробничі процеси, оптимізації управлінських рішень, мінімізації ризиків та формуванню довгострокових стратегій розвитку.

Особливої гостроти набуває проблема в умовах сучасної безпекової кризи, коли аграрні підприємства змушені не лише зберігати стабільність функціонування, а й адаптуватися до нових викликів, зокрема, шляхом впровадження інновацій у сфері агротехнологій, енергоефективності, цифрових сервісів, логістики й управління ризиками.

Крім того, сучасні вимоги до аграрної продукції в аспекті якості, екологічності, простежуваності та відповідності міжнародним стандартам стимулюють необхідність глибоких інституційних змін і структурної модернізації, в якій інновації відіграють центральну роль. У цьому контексті потребує наукового обґрунтування та практичної реалізації комплексний організаційно-економічний механізм, що охоплює стратегічне планування, ресурсне забезпечення, кадрову підтримку, цифрові інструменти управління, систему оцінки ефективності та адаптації до змін середовища.

Таким чином, формування ефективного, адаптивного та системного організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності аграрних підприємств є не лише актуальним науковим завданням, а й практичною необхідністю, що безпосередньо впливає на розвиток національної аграрної економіки, зміцнення продовольчої безпеки, інтеграцію у глобальні аграрні ринки та забезпечення стійкого зростання агропромислового комплексу в умовах нестабільності.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Слід звернути увагу на наукову новизну роботи. Так, автором удосконалено:

- організаційно-економічний механізм інноваційної діяльності

аграрних підприємств, який системно структурований та охоплює послідовну систему функціональних блоків, які забезпечують цілісний цикл управління інноваціями – від постановки стратегічних цілей до реалізації інноваційних рішень, і включає уточнення методологічних основ (мета, функції, принципи, методи, ресурсне забезпечення), формування стратегії інноваційного розвитку з урахуванням агроінноваційного потенціалу та зацікавлених сторін, інтеграцію процесу пошуку та техніко-економічного оцінювання інновацій, визначення структури інвестиційного забезпечення та механізмів масштабування, апробації та моніторингу інновацій, що в сукупності дозволяє реалізувати системний підхід до управління інноваційною діяльністю в аграрному секторі, забезпечуючи її адаптивність, ефективність і результативність в умовах мінливого середовища, що суттєво відрізняє цей механізм від традиційних моделей, які здебільшого мають фрагментарний або галузево-нейтральний характер;

– інтегральний індикатор адаптивності інноваційної трансформації аграрного підприємства, який розглядається як багатовимірною узагальнена кількісна характеристика, що відображає рівень спроможності аграрного підприємства здійснювати результативну інноваційну діяльність в умовах динамічного зовнішнього середовища та внутрішніх організаційно-економічних трансформацій та формується на основі системного аналізу ключових факторів адаптаційного потенціалу, таких як гнучкість управлінських рішень, інноваційна спроможність, ресурсна забезпеченість, рівень цифровізації, здатність до освоєння нових технологій, ефективність комунікаційних і партнерських зв'язків, а також рівень стійкості підприємства до впливу зовнішніх ризиків та кризових явищ.

набули подальшого розвитку:

– система індикаторів оцінки адаптивності інноваційної діяльності агропідприємств, яка сформована на основі індикаторів адаптивності: персоналу, виробництва, технологій, безпекової, фінансово – економічної,

організаційно – управлінської, що дозволяє комплексно оцінити здатність аграрного підприємства ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища та впроваджувати інновації в умовах динамічного розвитку аграрного сектору за рахунок визначення альтернативної стратегії інноваційної діяльності за допомогою матриці вибору стратегій інноваційної діяльності.

- науково – методологічний підхід, який дозволяє здійснювати оцінку ефективності стратегії інноваційної діяльності в межах організаційно – економічного механізму аграрного підприємства, визначати її стійкість до змін середовища, а також ідентифікувати очікувані ефективність від її реалізації: фінансово – економічної, організаційно – управлінської, технологічної, виробничої, кадрової (персонал), безпекової ефективності. Такий підхід сприяє формуванню основ для забезпечення стабільного розвитку аграрного підприємства та підвищення його конкурентоспроможності.

У дисертаційній роботі наукові положення, які висвітленні автором, вірогідні та забезпечуються теоретико-методологічною обґрунтованістю основних підходів, використанням комплексу методів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження належним чином аргументовано з використанням загальноекономічних та спеціальних методів дослідження.

Запровадження у практику господарювання висновків та пропозицій дисертанта сприятиме підвищенню рівня інноваційної діяльності аграрних підприємств.

Отже, наукова новизна полягає в обґрунтуванні й розробленні методичних, теоретичних положень та практичних рекомендацій, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання щодо формування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності аграрних підприємств у умовах цифровізації.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Дисертація та представлені наукові праці, де висвітлено основні наукові результати дисертаційного дослідження, не містять порушень академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, а також фальсифікації.

Дисертація оформлена узгоджено з нормативними вимогами та відповідними стандартами щодо дотримання системного викладення матеріалу. Дисертація написана державною мовою, її притаманний як науковий, так і літературний стиль викладення матеріалу. Безпосередньо текстова частина дисертації переважно позбавлена граматичних і орфографічних помилок, технічних недоліків. Таким чином, базові положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються завершеністю, послідовністю і аргументованістю.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому

Дисертаційне дослідження здобувача Портного Євгена Володимировича на тему: «Формування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності аграрних підприємств» є комплексним дослідженням, в якому запропоновано вирішення актуального завдання в галузі знань «Соціальні та поведінкові науки», що полягає в обґрунтуванні теоретичних та методологічних засад інноваційної діяльності аграрних підприємств в умовах цифровізації.

Наукові положення, розробки, результати, висновки й рекомендації дисертаційної роботи характеризуються ґрунтовністю, високим рівнем теоретичного узагальнення, самостійність наукового пошуку, творчо-креативним підходом до розв'язання наукових проблем. Певні наукові результати висвітлено у відповідних наукових публікаціях, а саме: 9 наукових працях: 3 статті в наукометричній базі Scopus, 2 статті в наукових фахових виданнях України, 4 тез доповідей за матеріалами конференцій.

Загальний обсяг публікацій складає 2,6 друк. арк. Власні здобутки висвітлено у 2,1 друк. арк.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Даючи в цілому позитивну оцінку дисертаційній роботі, хотілося б виокремити певні зауваження, що мають рекомендаційний характер:

1. У першому розділі запропоновано єдину типову систему методичних підходів до моделювання інноваційної діяльності. Наскільки доцільно уніфікувати моделі без урахування регіонально-ресурсних відмінностей агропідприємств?;

2. У другому розділі проведено оцінку фінансування інноваційної діяльності, яка базується переважно на звітності аграрних підприємств. Чи достатньо цього для достовірної діагностики реальної інноваційної діяльності?;

3. У третьому розділі формалізовано стратегічне планування інноваційної діяльності для всіх видів аграрних підприємств. Чи не ускладнить управлінські процеси на малих підприємствах? Можливо доцільно застосовувати спрощені підходи для них?.

Проте висловлені зауваження не знижують достовірності наукових здобутків, висновків і практичних рекомендацій, що містяться в рецензованій дисертації, що виносяться на захист.

Висновок

Дисертація Портного Євгена Володимировича: «Формування організаційно – економічного механізму інноваційної діяльності аграрних підприємств» є самостійним, цілісним і завершеним науковим доробком, що відзначається високим рівнем наукової новизни, суттєвим теоретичним і прикладним значенням та спрямоване на вирішення важливого наукового завдання, пов'язаного з обґрунтуванням теоретико-методичних засад

інноваційної діяльності аграрних підприємств. Зважаючи на актуальність вирішених в дисертації завдань, отриманих наукових висновків, теоретично обґрунтованих принципових наукових положень, використаних сучасних методів наукових досліджень та підтвердженої практичної значимості можна стверджувати, що дисертація відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор Портной Євген Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент:

Завідувач кафедри організації туристичної діяльності
Навчально-наукового інституту управління,
економіки та бізнесу ПрАТ ВНЗ "Міжрегіональна
Академія управління персоналом",

к.е.н., доцент

М.М. Кривоберець